Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta)

2017. gada 27. jūnijā*

Subsīdijas — OLAF izmeklēšana — Pārkāpumu konstatēšana — Komisijas lēmums par administratīva soda uzlikšanu — Izslēgšana uz 18 mēnešiem no publiskā iepirkuma procedūrām un subsīdiju piešķiršanas, kas finansētas no Savienības vispārējā budžeta — Ierakstīšana, pamatojoties uz agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmas datubāzi — Finanšu regulas dažādo redakciju piemērošana laikā — Būtiski procedūras noteikumi — Mazāk barga represīva likuma piemērošana ar atpakaļejošu spēku

Lieta T-151/16

NC , ko sākotnēji pārstāvēja *J. Killick*, *G. Forwood*, *barristers*, *C. Van Haute* un *A. Bernard*, advokātes, vēlāk – *J. Killick*, *G. Forwood*, *C. Van Haute* un *J. Jeram*, *solicitor*,

prasītāja,

pret

Eiropas Komisiju, ko sākotnēji pārstāvēja *F. Dintilhac* un *M. Clausen*, vēlāk – *F. Dintilhac* un *R. Lyal*, pārstāvji,

atbildētāja,

par prasību saskaņā ar LESD 263. pantu atcelt Komisijas 2016. gada 28. janvāra lēmumu uzlikt administratīvo sodu – prasītāju izslēgt no līgumu piešķiršanas un subsīdiju procedūrām, kas finansētas no Eiropas Savienības vispārējā budžeta, uz 18 mēnešiem un līdz ar to prasītāju ierakstīt agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmas datubāzē, kas paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.), 108. panta 1. punktā.

VISPĀRĒJĀ TIESA (devītā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs S. Žervazonī [*S. Gervasoni*], tiesneši L. Madise [*L. Madise*] (referents) un K. Kovalika-Baņčika [*K. Kowalik-Bańczyk*],

sekretāre S. Spiropula [*S. Spyropoulos*], administratore,

ņemot vērā tiesvedības rakstveida daļu un 2017. gada 2. marta tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – angļu.

Spriedums

Tiesvedības priekšvēsture

1 Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV 2012, L 298, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Finanšu regula") tika tostarp grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 28. oktobra Regulu (ES, Euratom) 2015/1929 (OV 2015, L 286, 1. lpp.), ko piemēro no 2016. gada 1. janvāra. Tā kā debatēs šajā lietā ir izvirzīts jautājums par Finanšu regulas redakciju, kas piemērojama lietas faktiem, attiecīgajā gadījumā tiks norādīts uz Finanšu regulas redakciju, kas piemērojama norādīto faktu rašanās laikā, kad tiks runāts par Padomes 2002. gada 25. jūnija Regulu (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam (OV 2002, L 248, 1. lpp.), redakcijā, kas piemērojama 2008. gada novembrī un 2009. gada februārī. Komisijas 2012. gada 29. oktobra Deleģētajā regulā (ES) Nr. 1268/2012 par Regulas Nr. 966/2012 piemērošanas noteikumiem (OV 2012, L 362, 1. lpp.) arī tika izdarīti grozījumi, kas stājās spēkā 2016. gada 1. janvārī, ar 2015. gada 30. oktobra Regulu (ES) 2015/2462 (OV 2015, L 342, 7. lpp.), taču norādīto faktu rašanās laikā bija piemērojama Komisijas 2002. gada 23. decembra Regula (EK, Euratom) Nr. 2342/2002, ar ko paredz īstenošanas kārtību Regulai Nr. 1605/2002 (OV 2002, L 357, 1. lpp.) (turpmāk tekstā katra – "Īstenošanas regula").

2 Prasītāja *NC* ir bezpeļņas apvienība, kura tostarp īsteno humanitāras un ilgtspējīgas attīstības darbības. 2007. gadā tā saņēma līguma, kas noslēgts ar Eiropas Kopienu Komisiju saistībā ar Eiropas Kopienas ārējām darbībām, ietvaros subsīdiju vairāku simtu tūkstošu euro apmērā vides pārvaldības projektam trešajā valstī.

3 2012. gadā Eiropas Savienības Revīzijas palāta prasītājas juridiskajā adresē veica pārbaudes saistībā ar iepriekš 2. punktā minētā līguma izpildi. Tā konstatēja divus aprīkojuma iepirkumus saistībā ar transportlīdzekli un tehnisko iekārtu, kuri radīja šaubas par konkursa procedūru, kas īstenotas saistībā ar šiem iepirkumiem attiecīgi 2008. gada novembrī un 2009. februārī, godīgumu. Tādēļ Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) sāka izmeklēšanu, kuras laikā tas norādīja prasītājai, ka tā nespēj iesniegt dokumentus, ar kuriem tā ir aicinājusi iesniegt dažādu piegādātāju piedāvājumus, un ka no izmeklēšanas izriet, ka noteikti pretendenti ir saistīti ar vienu piegādātāju, kas noslēdzis divus līgumus. Pēc *OLAF* domām, fakti ļāva uzskatīt, ka prasītāja pati bija noorganizējusi situāciju par labu šim piegādātājam. Prasītāja atbildēja *OLAF*, tomēr 2014. gada augustā tas tai norādīja, pabeidzot izmeklēšanu, ka tas ieteikšot Komisijai ierakstīt prasītāju agrās brīdināšanas sistēmā, kas paredzēta Komisijas 2008. gada 16. decembra Lēmumā 2008/969/EK, Euratom, par agrās brīdināšanas sistēmu Komisijas kredītrīkotāju un izpildaģentūru vajadzībām (OV 2008, L 344, 125. lpp.).

4 Ar 2015. gada 31. augusta vēstuli, kura sagatavota saskaņā ar Finanšu regulas 131. panta 5. punktu, lasot to kopsakarā ar minētās regulas 109. panta 1. punktu, kā arī Īstenošanas regulas 145. pantu, redakcijā, kas piemērojama līdz 2015. gada 31. decembrim, un saskaņā ar kuru kompetentais kredītrīkotājs brīdinājis attiecīgās personas, lai tās varētu iesniegt savus apsvērumus, var uzlikt administratīvus un finansiālus sodus, kas ir iedarbīgi, samērīgi un atturoši, subsīdiju saņēmējiem, kuri tostarp ir atzīti par rupji pārkāpušiem savas saistības, Komisija informēja prasītāju, ka tā paredz to uz diviem gadiem izslēgt no līgumiem un subsīdijām, ko finansē no Eiropas Savienības budžeta. Īstenošanas regulas 145. pantā redakcijā, kas piemērojama līdz 2015. gada 31. decembrim, tostarp bija paredzēts, ka izslēgšana no līgumiem un subsīdijām, ko finansē no Eiropas Savienības budžeta, var ilgt līdz pieciem gadiem no pārkāpuma konstatēšanas datuma un pat desmit gadiem recidīva gadījumā. Komisija piebilda, ka gadījumā, ja šis sods tiks piemērots, prasītāja tikšot ierakstīta centrālajā izslēgšanas datubāzē, kas norādīta Finanšu regulas 108. panta redakcijā, kas piemērojama līdz 2015. gada 31. decembrim, kā arī agrās brīdināšanas sistēmā atbilstoši izslēgšanas brīdinājumam, kas paredzēts Komisijas 2014. gada 13. novembra Lēmuma 2014/792/UE par agrās brīdināšanas sistēmu Komisijas kredītrīkotāju un izpildaģentūru vajadzībām (OV 2014, L 329, 68. lpp.), ar kuru tika aizstāts

iepriekšējais lēmums par agrās brīdināšanas sistēmu un kurš pats bija aizstāts ar Finanšu regulas 105.a panta 1. punkta a) apakšpunktu un 108. panta 2.–4. punktu redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra saistībā ar "Savienības finanšu intereses apdraudošu risku agrīnu atklāšanu". Ir jānorāda, ka savā vēstulē Komisija ir arī norādījusi uz Finanšu regulas un tās Īstenošanas regulas, kas piemērojamas attiecīgo faktu rašanās laikā, atbilstošajām tiesību normām. Šo regulu, kuras Komisija norādījusi savā vēstulē, tiesību normas būtībā ir identiskas tām tiesību normām, kas minētas šī punkta sākumā.

5 Komisija procedūrā, kas balstīta uz sacīkstes principu un paredzēta iepriekš norādītajās tiesību normās, lūdza prasītājai iesniegt savus apsvērumus 30 dienu laikā no tās vēstules saņemšanas.

6 2015. gada 31. augustā Komisija sniedza faktu apkopojumu, izklāstīja noteiktu daudzumu apstākļu, no kuriem tā secinājusi, ka piedāvājumi, kas sniegti saistībā ar attiecīgajiem diviem iepirkumiem, nebija godīgi, uzsvēra nekonsekvenci starp pretendenta identitāti saistībā ar transportlīdzekļa piegādi un informāciju, kuru prasītāja sniegusi darbības pārskatā, kas adresēts Savienības delegācijas vadītājam trešajā valstī, uz kuru attiecas projekts, norādīja to, kas izriet no *OLAF* īstenotās izmeklēšanas, un uzsvēra, ka nav norādīts tehniskās iekārtas iepirkums nevienā no prasītājas iesniegtajiem ziņojumiem un ka prasītājai nebija iespējams iesniegt Revīzijas palātai uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus, kurus tai būtu bijis jāadresē pretendentiem, kopijas. Komisija no tā secināja, ka prasītāja ir organizējusi krāpšanu, kas ietver fiktīvu konkursu, lai sniegtu priekšrocību attiecīgo divu aprīkojumu piegādātājam. Turpinājumā izklāstītajā juridiskajā analīzē Komisija papildus manipulācijām ar divām konkursa procedūrām kā pārkāpumus konstatēja ziņojumu, kas neatbilst realitātei, iesniegšanu, kā arī iepirkuma principu un līgumā paredzēto dokumentālo pienākumu neievērošanu. Kopumā tā uzskatīja, ka prasītāja nebija īstenojusi subsidēto projektu ar prasīto nopietnību, efektivitāti, pārskatāmību un rūpību saskaņā ar nozares labo praksi un ievērojot līgumu. Saistībā ar paredzēto sodu Komisija, atgādinājusi vispārējos kritērijus, kuri tai ir jāpiemēro, uzskatīja, ka norādītie pārkāpumi ir ļoti smagi un ka tā nav pirmā reize, kad prasītāja ir iesniegusi viltotus dokumentus vai dokumentus, kas neatbilst realitātei. Šajā ziņā Komisija norādīja uz vairākām darbībām, kuras prasītāja esot īstenojusi, lai paaugstinātu savas izmaksas salīdzinājumā ar realitāti dažādos līgumos, ieskaitot tajā līgumā, par kuru ir runa šajā lietā, un kuras esot atklājis *OLAF* vai citi dienesti. Tas esot izraisījos to, ka prasītājai ir pienākums atmaksāt nepamatoti izmaksātās subsīdijas vairāk nekā EUR 200 000 apmērā.

7 Ar 2015. gada 5. oktobra vēstuli un Komisijas paredzētajā termiņā prasītāja iesniedza atbildes apsvērumus. Tā tostarp norādīja, ka pret to vērsts izslēgšanas sods būtu nesamērīgs. Šajā ziņā, pirmkārt, tā apgalvoja, ka fakti īstenībā nav būtiski fakti, kuri tai ir pārmesti. Tā apstrīdēja to, ka Komisijas konstatētie apstākļi varēja pamatot secinājumu, ka tā bija organizējusi fiktīvus konkursus. Tā būtībā ir atzinusi, ka nav bijusi pietiekami stingra savu pārbaužu veikšanā un savus ziņojumu sagatavošanā, uzsverot, ka par projektu atbildīgā persona ir atbrīvota no amata un tās iekšējās procedūras ir mainītas, taču tā, sniedzot argumentus saistībā ar dažādiem Komisijas iesniegtajiem elementiem, noliedz, ka bija ar nodomu īstenojusi krāpšanu. Otrkārt, tā uzsvēra, ka norādītie fakti nav kaitējuši Savienības finanšu interesēm un tēlam. Par attiecīgajiem iepirkumiem esot samaksāta tirgus cena, un atbilstošā summa esot atmaksāta Savienībai. Treškārt, tā norādīja, ka būtu jāņem vērā pagājušais laiks, jo kopš norādīto faktu rašanās 2008. un 2009. gadā tā jau ir smagi sodīta par citiem pārkāpumiem. Šajā ziņā, ceturtkārt, prasītāja ir apstrīdējusi pārkāpumu atkārtošanu. Komisijas citas norādītās darbības faktiski neesot notikušas pirms tām, par kurām ir runa šajā lietā, bet tās esot notikušas tajā pašā laikā un uz tām attiecas tas pats iekšējās kontroles trūkums. Piektkārt, pieļautie pārkāpumi neesot tikuši izdarīti ar nodomu. Sestkārt, to identificēšana esot turpmāk ļāvusi ieviest stingras iekšējās kontroles procedūras un mehānismus, lai garantētu attiecīgo principu ievērošanu, savukārt prasītāja pilnībā sadarbojās ar Savienības iestāžu dienestiem to veikto izmeklēšanu laikā. Septītkārt, prasītāja norādīja, ka smagā sankcija, kura tai uzlikta un izklāstīta iepriekš, ir ieguvusi *fait accompli* formu, ņemot vērā publicitāti, kas *OLAF* iepriekšējām veiktajām izmeklēšanām attiecībā pret to ir sniegta medijos. Tādēļ Komisijas paredzētā izslēgšana uz diviem gadiem ar ierakstīšanu izslēgšanu

centrālajā datubāzē, kas paredzētā Finanšu regulas 108. pantā redakcijā, kas piemērojama līdz 2015. gada 31. decembrim, kā arī ierakstīšana agrās brīdināšanas sistēmā tai būtu graujoša bez saiknes ar norādītajiem faktiem.

8 2016. gada 28. janvārī Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu uzlikt administratīvo sodu – prasītāju izslēgt no līgumu piešķiršanas un subsīdiju procedūrām, kas finansētas no Eiropas Savienības vispārējā budžeta, uz 18 mēnešiem un līdz ar to prasītāju ierakstīt agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmas datubāzē, kas paredzēta Finanšu regulas 108. panta 1. punktā redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra (turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums").

9 Apstrīdētajā lēmumā ir pārņemts faktu izklāsts, kas sniegts Komisijas 2015. gada 31. augusta vēstulē un kura kopsavilkums sniegts iepriekš 6. punktā. Tā atgādina, ka uz sacīkstes principu balstītā procedūra tika sākta ar šo vēstuli saskaņā ar Finanšu regulas 109. panta 1. punktu redakcijā, kas piemērojama līdz 2015. gada 31. decembrim. Tā precizē soda juridisko pamatu, norādot Finanšu regulas un tās Īstenošanas regulas tiesību normas, kas piemērojamas norādīto faktu rašanās laikā (skat. šī sprieduma 4. punktu). Šajā ziņā Komisija zemsvītras piezīmē ir norādījusi šādi:

"Saskaņā ar juridisko noteikumu pēctecības principu laikā un šajā ziņā iedibināto judikatūru ir jāatgādina, ka piemērojamajiem procesuālajiem noteikumiem ir jābūt tiem, kas ir spēkā lēmuma pieņemšanas laikā, jo materiālo tiesību noteikumi principā nav piemērojami situācijām, kas bija pirms to stāšanās spēkā [..]. Tādēļ šajā lietā piemērojamie materiālo tiesību noteikumi ir tie, kas bija spēkā norādīto faktu notikšanas laikā. Uz sacīkstes principu balstītā procedūra tika pabeigta atbilstoši noteikumiem, kas piemērojami līdz 2015. gada 31. decembrim."

10 Pēc tam apstrīdētajā lēmumā ir norādīti divi aktualizēti pārkāpumi, proti, manipulācijas ar divām konkursa procedūrām un ziņojumu, kas neatbilst realitātei, iesniegšana. Tā arī atgādina paredzēto sodu veikt izslēgšanu uz diviem gadiem, ņemot tostarp vērā informācijas, kas neatbilst realitātei, atkārtotu iesniegšanu.

11 Juridiskajā analīzē, kas pēc tam sniegta apstrīdētajā lēmumā, Komisija iepriekšējā punktā norādītos divus pārkāpumu ir kvalificējusi par prasītājas līgumisko saistību rupju neizpildi Finanšu regulas atbilstošo tiesību normu, kuras piemērojamas norādīto faktu rašanās laikā, izpratnē, šajā gadījumā Regulas Nr. 1605/2002 96. panta 1. punkta b) apakšpunkts un 114. panta 4. punkts, kas attiecīgi ir identisks Finanšu regulas 109. panta 1. punkta b) apakšpunktam un 131. panta 5. punktam redakcijā, kas piemērojama līdz 2015. gada 31. decembrim. Komisija noraida prasītājas argumentus, kas norādīti, lai apstrīdētu fiktīvu konkursu rīkošanu. Tā arī noraida citus prasītājas argumentus, kas sniegti, lai pierādītu, ka tā nav pārkāpusi noteiktu skaitu līgumā paredzēto principu, vai kas sniegti, lai pierādītu tā pareizu izpildi. Turklāt tā uzsver, ka prasītāja neapstrīd ne kļūdas, ne nekonsekvenci vai izlaidumus ziņojumos, kurus tai bija jāiesniedz.

12 Saistībā ar sodu Komisija norāda, ka saskaņā ar atbilstošajām Īstenošanas regulas tiesību normām, kas piemērojamas norādīto faktu rašanās laikā, tai, lai noteiktu izslēgšanas ilgumu, ievērojot samērīguma principu, ir it īpaši jāņem vērā faktu būtiskums, tostarp to ietekme uz Savienības finanšu interesēm un tēlu, laiku, kas pagājis kopš attiecīgajiem faktiem, pārkāpumu ilgumu un atkārtošanu, attiecīgās saimnieciskās vienības nodomu vai neuzmanības pakāpi un tās īstenotos pasākumus, lai labotu situāciju. Šajā gadījumā Komisija, uzsvērusi faktu būtiskumu, norāda, ka dokumentu, kas neatbilst realitātei, iesniegšana ir bijusi prasītājas atkārtota rīcība. Šajā ziņā Komisija atsaucas uz savā 2015. gada 31. augusta vēstulē norādītajām darbībām, kuras prasītāja esot īstenojusi, lai paaugstinātu savas izmaksas salīdzinājumā ar realitāti dažādos līgumos, un kuras esot atklājis *OLAF* vai citi dienesti. Uz dažādajiem argumentiem, kurus norādījusi prasītāja, lai izvairītos no soda, Komisija tostarp atbild, ka ir nepamatoti noliegt finansiāla kaitējuma Savienībai esamību, jo, ja konkursa procedūras būtu bijušas godīgas, iepirkuma cena būtu varējusi būt mazāka, ka Savienības tēlu noteikti skar nepareizā subsīdiju, kas paredzētas sadarbībai attīstības jomā ar trešajām valstīm, izmantošana, ka kopš faktiem pagājušais laikposms ir tāds, jo Revīzijas palāta tos atklāja vienīgi 2012. gadā, ka faktu, uz kuriem attiecas

Īstenošanas regulas attiecīgās tiesību normas, atkārtošanas jēdziens neparedz ne iepriekšēju administratīvo sodu to starpā, ne par to secīgumu laikā un aptver gadījumus, kuros fakti nav izolēti, bet ietilpst līdzīgu faktu kopumā, kuri liecina par situācijas būtiskumu, ka šajā gadījumā prasītāja tomēr bija iepriekš sniegusi nepatiesu informāciju, lai paaugstinātu savas izmaksas, un ka, pretēji tās apgalvotajam, manipulācijas šajā lietā tika veiktas ar nodomu un kontroles mehānisms nespēja tās novērst. Turklāt Komisija stingri un detalizēti apstrīd to, ka tā bija publikācijas medijos par procedūrām, kas attiecas uz prasītāju, kā arī sekojošajām grūtībām, kas tai varēja būt, avots. Komisija uzsver publisko resursu ļoti dominējošu daļu – kas nav Savienības izcelsmes – prasītājas budžetā un to, ka 2008.–2014. gadā Savienības subsīdijas prasītājai veidoja krietni mazāku daļu. Komisija uzskata, ka izslēgšanas sodam nebūtu nekādu graujošu seku attiecībā uz prasītāju, pretēji tās apgalvotajam. Taču, ņemot vērā prasītājas īstenotos pasākumus, lai uzlabotu savu kontroli un savas iekšējās procedūras, kā arī personas, kurai bija uzticēts attiecīgais projekts, atbrīvošanu no amata, Komisija ir galīgi samazinājusi izslēgšana sodu līdz 18 mēnešiem, kas piemērojams no lēmuma uzlikt sodu paziņošanas datuma.

13 Apstrīdētajā lēmumā Komisija piebilst, ka prasītājas ierakstīšana agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmas datubāzē beigsies līdz ar soda laikposma beigšanos. Ierakstīšana tika faktiski veikta 2016. gada 30. martā.

14 Apstrīdētais lēmums netika publicēts. Šajā ziņā Finanšu regulā redakcijā, kas piemērojam norādīto faktu rašanās laikā, nav paredzēta iespēja publicēt šādu lēmumu. Taču Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama līdz 2015. gada 31. decembrim, 109. panta 3. punktā ir paredzēta iespēja veikt šādu publicēšanu, kad ir izmantoti visi lēmuma pārsūdzības līdzekļi. Turpmāk saistībā ar izslēgšanas sodiem, kas pieņemti tādā gadījumā, par kādu ir runa šajā lietā, Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 16. un 17. punktā ir paredzēts, ka noteiktos apstākļos var publicēt nominālu informāciju par piemēroto izslēgšanu pirms pārsūdzības līdzekļu izbeigšanās.

15 2016. gada 29. janvārī, lai gan prasītāja vēl nezināja par pārsūdzēto lēmumu, tās padomdevēji rakstiski vērsās Komisijā. Savā vēstulē tie apstrīdēja to, ka Komisijas 2015. gada 31. augusta vēstulē ir izmantots termins "krāpšana", jo tas norādīja, ka attiecīgā rīcība bija veikta ar nodomu, un tam ir ļoti negatīva nozīme. Faktiski esot runa vienīgi par apgalvotajiem būtiskajiem līguma pārkāpumiem. Turklāt tika uzsvērts, ka izslēgšanas soda maksimālais ilgums tādā gadījumā, par kādu ir runa šajā lietā, tika samazināts no pieciem uz trīs gadiem, kā tas izriet no Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 14. punkta c) apakšpunkta. Paredzētais divu gadu sods esot bijis iespējamo sodu augšgalā un būtu bijis vismaz jāsamazina. Prioritāri tika lūgts nepiemērot nekādu sodu. Pie jau norādītajiem argumentiem tika piebilsts, ka tās pašas redakcijas Finanšu regulas 106. panta 7. punktā ir paredzēts, ka tirgus dalībniekam nevar piemērot izslēgšanu, ja tas ir īstenojis koriģējošos pasākumus, kas liecina par tā ticamību. Šajā lietā Savienība ne tikai atguva savus līdzekļus, bet prasītāja būtiski pārskatīja savas darbības sistēmu. Attiecīgo rīcību atkārtošanās pastāvēšana tika apstrīdēta no jauna. Turklāt tika norādīts, ka prasītāja, iespējams, jau bija *de facto* izslēgta no Savienības līgumiem no 2014. gada vidus un ka tā paredzēja to pārbaudīt. Tā ir arī jautājusi, kā Komisija paredzēja iesaistīt procedūrā darba grupu, kas no jauna paredzēta Finanšu regulas redakcijā, kura piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 108. pantā (turpmāk tekstā – "108. panta darba grupa").

16 2016. gada 29. februārī prasītāja rakstīja Komisijai, nožēlojot, ka tās padomdevēju vēstule, kuras kopsavilkums sniegts iepriekš 15. punktā, ir iesniegta paralēli apstrīdētajām lēmumam. Tā lūdza, lai šīs lēmums netiktu publicēts un lai tas tiktu pārskatīts, ņemot vērā tās padomdevēju sniegtos argumentus. Tā arī jautāja, kādas ir apstrīdētā lēmuma sekas attiecībā pret spēkā esošajiem līgumiem.

17 2016. gada 1. martā Komisija atbildēja prasītājas padomdevējiem. Tā uzsvēra, ka apstrīdētais lēmums nav pamatots ar krāpšanas konstatāciju, bet ar līgumisko saistību rupju neizpildi, ka mazāk barga represīva likuma piemērošanas princips ir ievērots, samazinot izslēgšanas ilgumu no diviem gadiem uz 18 mēnešiem, ņemot vērā maksimālā ilguma samazināšanu, kas paredzēts šim sodam Finanšu regulas

redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, un ka prasītājai netika piemērota *de facto* izslēgšana pirms procedūras pabeigšanas. Tā būtībā piebilda, ka procedūra, kurā tika pieņemts apstrīdētais lēmums, beidzās līdz ar procedūras, kurā īstenots sacīkstes princips, pabeigšanu, ievērojot noteikumus, kas piemērojami līdz 2015. gada 31. decembrim.

Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

18 Prasītāja šo prasību cēla 2016. gada 12. aprīlī.

19 Ar atsevišķu dokumentu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 151. un 152. pantu, prasītāja iesniedza pieteikumu par paātrināto procesu. Ar 2016. gada 13. maija lēmumu Vispārējā tiesa noraidīja šo pieteikumu.

20 Ar atsevišķu dokumentu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 66. pantu, prasītāja iesniedza pieteikumu par anonimitātes piemērošanu un noteiktu datu nepubliskošana. Ar 2016. gada 14. jūnija lēmumu Vispārējā tiesa apmierināja šo pieteikumu, jo anonimitātes atteikšana padarītu par publisku prasītājas sodu un tādējādi tai uzliktu papildus sodu, publicējot izslēgšanas lēmumu (skat. šī sprieduma 14. punktu).

21 Prasības pieteikumā prasītāja ir lūgusi procesa organizatorisko pasākumu īstenošanu, tostarp, lai Vispārējā tiesa pieprasa Komisijai iesniegt noteiktus dokumentus un precizēt dažādus faktiskos aspektus.

22 Pēc tam, kad 2016. gada 24. jūnijā Vispārējās tiesas kancelejā tika iesniegts Komisijas iebildumu raksts, Vispārējā tiesa 2016. gada 18. jūlijā saskaņā ar Reglamenta 83. pantu apmierināja prasītājas pieteikumu iesniegt replikas rakstu, ar kuru tiek vienīgi sniegts komentārs par Komisijas iesniegtiem diviem pielikumiem, un aicināja Komisiju uz to atbildēt ar atbildes rakstu uz repliku.

23 Prasītāja replikas rakstu iesniedza 2016. gada 7. augustā, un Komisija atbildes rakstu uz repliku iesniedza 2016. gada 28. septembrī.

24 Pēc tiesneša referenta ziņojuma Vispārējā tiesa (devītā palāta) nolēma sākt tiesvedības mutvārdu daļu un procesa organizatorisko pasākumu ietvaros uzdot lietas dalībniekiem rakstveida jautājumus, uz kuriem atbildēt tiesas sēdē.

25 Tika uzklausīti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un viņu atbildes uz jautājumiem, ko Vispārējā tiesa uzdeva 2017. gada 2. marta tiesas sēdē.

26 Prasītājas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdēto lēmumu;

— noteikt pieprasītos procesa organizatoriskos pasākumus;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

27 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— noraidīt prasību kā nepamatotu;

— piespriest prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

28 Prasītāja prasības pieteikumā norāda četrus pamatus, kas vērsti pret apstrīdēto lēmumu. Pirmkārt, Komisija esot pārkāpusi mazāk barga represīva likuma piemērošanas principu, pēc būtības neievērojot noteiktas Finanšu regulas tiesību normas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra. Otrkārt, tā neesot ievērojusi būtiskus procedūras noteikumus, pieņemot apstrīdēto lēmumu, neprasot un nesaņemot 108. panta darba grupas ieteikumu, kā tas ir paredzēts šīs pašas redakcijas Finanšu regulas tiesību normās, un pretrunā tam, kas esot paredzēts šajās tiesību normās, nepiekrītot pārskatīt savu lēmumu saistībā ar prasītājas īstenotajiem koriģējušajiem pasākumiem. Treškārt, prasītāja pakārtoti apgalvo, ka Komisija ir pārkāpusi Īstenošanas regulas redakcijā, kas piemērojama norādīto faktu rašanās laikā, 133.a pantu, kurā ir definēti kritēriji, saskaņā ar kuriem Komisijai bija jānosaka, ievērojot samērīguma principu, tādas izslēgšanas ilgums, par kādu tika nolemts šajā lietā. Visbeidzot, samērīguma princips un *ne bis in idem* princips esot katrā ziņā pārkāpts, jo prasītāja esot jau bijusi *de facto* izslēgta no Savienības līgumiem un subsīdijām saistībā ar šiem pašiem faktiem pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas.

29 Vispirms ir jāizvērtē otrais pamats.

Par pamatu, ar ko apgalvo būtisku procedūras noteikumu pārkāpumu

30 Tiesas sēdē prasītāja atteicās no šī pamata otrās daļas, saskaņā ar kuru Komisija esot nepamatoti atturējusies no apstrīdētā lēmuma pārskatīšanas atbilstoši tam, kam būtu jāizriet no Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 9. punkta, pēc tam, kad tā bija saņēmusi prasītājas padomdevēju 2016. gada 29. janvāra vēstuli, kura norādīta iepriekš 15. punktā un kurā tika uzsvērti koriģējošie pasākumi, kas īstenoti, lai aplūkotie fakti vairs neatkārtotos. Tas tika ierakstīts tiesas sēdes protokolā. Ir jāizvērtē vienīgi šī pamata pirmā daļa.

31 Prasītāja apgalvo, ka Komisija pati apstrīdētajā lēmumā ir norādījusi, ka procesuālie noteikumi, kas jāievēro, ir tie, kas bija piemērojami lēmumu pieņemšanas laikā. Tā kā apstrīdētais lēmums tika pieņemts 2016. gada 28. janvārī, būtu bijis jāievēro procesuālie noteikumi, kas izriet no Finanšu regulas redakcijas, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, un, konkrēti, būtu bijis jākonsultējas ar 108. panta darba grupu pirms minētā lēmuma pieņemšanas, kā paredzēts Finanšu regulas panta 5. un nākamajos punktos.

32 Prasītāja būtībā uzsver, ka atbilstoši Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 105.a panta 2. punkta, skatot to kopsakarā ar 106. panta 1. un 2. punktu un 131. panta 4. punktu, tiesību normām gadījumā, kad rupja līgumisko saistību neizpilde ir atklāta pēc kredītrīkotāja, *OLAF* vai Revīzijas palātas pārbaudēm, revīzijām vai izmeklēšanām, attiecīgo subsīdiju saņēmējs var tikt izslēgts vienīgi atbilstoši konstatētajiem faktiem vai citām konstatācijām, kas ietvertas 108. panta darba grupas izdotajā ieteikumā. Komisijai atzīstot, ka tā nav pieņēmusi lēmumu, pamatojoties uz šādu ieteikumu, prasītāja norāda, ka 108. panta darba grupas iesaistīšana ir paredzēta, lai garantētu tirgus dalībnieku tiesības uz aizstāvību, konkrēti, lai neitralizētu nelīdzsvarotību spēka attiecībās starp Komisiju un subsīdiju pieteicējiem vai saņēmējiem, kura ir par sliktu pēdējām minētajām personām. Prasītāja apgalvo, ka, ja 108. panta darba grupa būtu iesaistījusies procedūrā, Komisijas pieņemtais lēmums būtu varējis būt citāds, tostarp, tāpēc ka šī iesaistīšanās būtu izraisījusi noteiktu faktu izskaidrošanu, tāpēc ka prasītāja būtu varējusi iesniegt savus argumentus neatkarīgākai struktūrai un tāpēc ka prasītāja būtu varējusi iesniegt precizējumus saistībā ar tās veiktajiem koriģējošajiem pasākumiem.

33 Prasītāja noraida iespēju, kuru šajā lietā ir minējusi Komisija tostarp savā 2016. gada 1. marta vēstulē, kas norādīta iepriekš 17. punktā, uzskatīt, ka procesuālie noteikumi, kas jāņem vērā, esot tie, kas ir piemērojami laikā, kad "procedūra ir pabeigta", nenoteiktā laikā, kas liegtu pārbaudīt procesuālo

noteikumu pienācīgu piemērošanu laikā. Būtu jāņem vērā vienīgi attiecīgā lēmuma pieņemšanas datums. Šajā ziņā prasītāja konkrētāk norāda uz 2015. gada 26. marta spriedumu Komisija/*Moravia Gas Storage* (C-596/13 P, EU:C:2015:203, 33. un 41. punkts).

34 Aizstāvības rakstā Komisija atzīst, ka apstrīdētais lēmums tika pieņemts pēc 2016. gada 1. janvāra, un uzsver, ka šī lēmuma vīzās ir norādīts Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no šī datuma, 105.a pants, 106. panta 1. punkta e) apakšpunkts, 108. panta 1. punkts un 131. panta 4. punkts. Tomēr Komisija uzskata, ka procesuālo noteikumu tūlītējas piemērošanas princips esot vispārējs princips, kas būtu jāpiemēro atkarībā no attiecīgās situācijas īpatnībām. Šajā lietā tā procedūras daļa, kurā iesaistīta prasītāja, proti, uz sacīkstes principu balstītā procedūra, esot tikusi pabeigta 2015. gada 31. decembrī atbilstoši procesuālajiem noteikumiem, kas bija piemērojami šajā laikposmā. Pati procedūras iekšējā stadija esot tikusi pabeigta 2015. gada 17. decembrī starpdienestu konsultācijas nobeigumā, kuras rezultātā tika pieņemts lēmums piemērot attiecīgo sodu. Turpmākais termiņš esot ticis noteikts vienīgi apstrīdētā lēmuma pabeigšanai. Ja būtu ticis nolemts no 2016. gada 1. janvāra ievērot jauno procesuālo noteikumu kopumu un vērsties 108. panta darba grupā, tas būtu izraisījis jau pabeigtās procedūras, kurā īstenots sacīkstes princips, atsākšanu. Tomēr, runājot par apstrīdētā lēmuma galīgo pieņemšanu, jaunie procesuālie noteikumi esot tikuši piemēroti, it īpaši Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 105.a panta 2. punkts un 131. panta 4. punkts, no kā izrietot, ka lēmums būtu jāpieņem Eiropas kaimiņattiecību politikas un paplašināšanās sarunu ģenerāldirektorātam (ĢD).

35 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar vispāratzītu principu, ja vien nepastāv izņēmumi, jaunu tiesisko regulējumu uzreiz piemēro no jauna radušās situācijās, kā arī jau esošo situāciju, kuras tomēr nav pilnībā norisinājušās agrākas tiesību normas iedarbības apstākļos, sekām nākotnē. Taču to parasti nepiemēro tiesiskajām situācijām, kuras ir radušās un galīgi nostabilizējušās pēdējā minētā iedarbības apstākļos (šajā ziņā skat. spriedumus, 1965. gada 9. decembris, *Singer*, 44/65, EU:C:1965:122, 1200. punkts; 1978. gada 15. februāris, *Bauche*, C-96/77, ECLI:EU:C:1978:26, 48. punkts, un 2015. gada 26. marts, Komisija/*Moravia Gas Storage*, C-596/13 P, EU:C:2015:203, 32. punkts). Ievērojot tiesību aktu atpakaļejoša spēka neesamības principu, citādi var būt tikai tad, ja jaunajai tiesību normai ir pievienoti īpaši noteikumi, kas īpaši nosaka šos piemērošanas laikā noteikumus (skat. spriedumu, 2013. gada 7. novembris, *Gemeinde Altrip* u.c., C-72/12, EU:C:2013:712, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

36 No pastāvīgās judikatūras arī izriet, ka procesuālie noteikumi principā ir piemērojami visām procedūrām, kas notiek tad, kad tie stājas spēkā (šajā ziņā skat. spriedumus, 1981. gada 12. novembris, *Meridionale Industria Salumi* u.c., no 212/80 līdz 217/80, EU:C:1981:270, 9. punkts; 1993. gada 6. jūlijs, *CT Control (Rotterdam)* un *JCT Benelux*/Komisija, C-121/91 un C-122/91, EU:C:1993:285, 22. punkts, un 2015. gada 26. marts, Komisija/*Moravia Gas Storage*, C-596/13 P, EU:C:2015:203, 33. punkts). Citādi var arī būt tikai tad, ja kopā ar jauno noteikumu tiek izdotas īpašas tiesību normas, kas īpaši nosaka tā piemērošanas laikā noteikumus vai atkarībā no attiecīgo procedūru progresa pakāpes.

37 Šajā gadījumā Regulā 2015/1929, saskaņā ar kuru Finanšu regulā tika izdarīti grozījumi, kas stājās spēkā 2016. gada 1. janvārī, nav nevienas īpašas pārejas tiesību normas, kas saistīta ar vispārējās piemērošanas datumu noteikšanu. Tāpat tas ir Regulā 2015/2462 saistībā ar grozījumiem, kas veikti Īstenošanas regulā un kas stājās spēkā tajā pašā datumā.

38 Tomēr, kā tika nospriests 2007. gada 8. novembra spriedumā *Andreasen*/Komisija (F-40/05, EU:F:2007:189, 165. un 166. punkts), kuram lietas dalībnieku uzmanība tika pievērsta saistībā ar tiesas sēdi, jauna procesuāla noteikuma piemērošana procedūrai, kas jau sākta saskaņā ar agrāku procesuālo noteikumu, un *a fortiori* pabeigtai procedūrai var izraisīt to, ja šī procedūra tādēļ ir jāatsāk, ka jaunajam procesuālajam noteikumam tiek piešķirts atpakaļejošs spēks, nevis tas tiek vienkārši piemērots notiekošai situācijai vai situācijas, kas radusies agrāka noteikuma spēkā esamības laikā, sekām nākotnē. Šādā gadījumā jauna procesuālā noteikuma piemērošana atceltu *a posteriori* procedūras vai procesuālās stadijas, kuras atbilda noteikumam, kas bija spēkā to pabeigšanas laikā.

39 Šajā lietā Komisija būtībā apgalvo, ka uz sacīkstes principu balstīta procedūra, kas notika pirms lēmuma par soda uzlikšanu pieņemšanas, tika pabeigta 2016. gada 1. janvārī, kad Finanšu regulas jaunā redakcija kļuva piemērojama. Komisija uzskata, ka šajos apstākļos 108. panta darba grupas, kā tas ir paredzēts Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, tiesību normās, iesaistīšana būtu izraisījusi uz sacīkstes principu balstītās procedūras, kas tiesiski īstenota atbilstoši tajā laikā piemērojamajiem procesuālajiem noteikumiem, atsākšanu.

40 Ir jākonstatē, kā to apgalvo Komisija, ka uz sacīkstes principu balstītā procedūra šajā lietā tika pabeigta pirms 2016. gada 1. janvāra. Tā tika sākta saskaņā ar Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama līdz 2015. gada 31. decembrim, 131. panta 5. punktu, kas skatīts kopsakarā ar 109. panta 1. punktu, un saskaņā ar šīs pašas redakcijas Īstenošanas regulas 145. pantu, ar Komisijas 2015. gada 31. augusta vēstuli, kas norādīta iepriekš 4. punktā. Tas skaidri izriet no šīs vēstules pēdējās rindkopas. Uz sacīkstes principa balstītā procedūra, kas attiecas uz sodu, tika pabeigta 2015. gada oktobrī, kad Komisijas noteiktajā termiņā tika iesniegti prasītājas atbildes apsvērumi, kuru kopsavilkums sniegts iepriekš 7. punktā. Tā kā nebija jaunu iebildumu vai lūgumu sniegt skaidrojumus, vai dokumentu, kurus Komisija nosūtījusi vēlāk, šī procedūra netika pagarināta. Tādēļ, ņemot vērā lietas materiālus, ir jāsecina, ka uz sacīkstes principu balstītā procedūra tika tiesiski īstenota un pabeigta, ņemot vērā tai piemērojamos noteikumus.

41 Turklāt ir jānorāda, ka ar Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, tiesību normām, kuras tostarp ir šīs regulas 108. pantā, ir ļoti būtiski grozīta procedūra, kas notiek pirms tāda lēmuma kā apstrīdētais lēmums pieņemšanas, jo pēc tam, kad kompetentais kredītrīkotājs ir vērsies 108. panta darba grupā, kurai tas nosūta lietas materiālus, šai darba grupai pašai ir jānodrošina uz sacīkstes principa balstītā procedūra saistībā ar attiecīgo tirgus dalībnieku un pēc tam tai ir jāsniedz ieteikums kredītrīkotājam, lai tas pieņemtu lēmumu, kurā attiecīgajā gadījumā ir ietverti soda pasākumi. Taču ne Finanšu regulā, ne Īstenošanas regulā to redakcijās, kas piemērojamas līdz 2015. gada 31. decembrim, nav paredzēta procesuālā stadija pēc procedūras, kurā īstenots sacīkstes princips un kuru nodrošinājis pats kredītrīkotājs, izņemot lēmuma pieņemšanas galīgo stadiju. Tiesiskā regulējuma izmaiņās tādējādi nav tikai ietvērušas papildu stadijas pievienošanu pastāvošajai sākotnējai procedūrai, stadijas, kuru būtu varēts ievērot, neapdraudot to, kas ticis veikts iepriekš, bet ar šo regulējumu pastāvošā sākotnējā procedūra lielā mērā ir aizstāta ar jaunu sākotnējo procedūru. Ir jāpiebilst, ka, pretēji tam, ko varēja attiecīgi norādīt Komisija un prasītāja, "procedūra" netika pabeigta ne 2015. gada 17. decembra starpdienestu konsultēšanās beigās, ne nenoteiktā vai nepārbaudāmā brīdī. Sākotnējā procedūra, kas notika pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, šajā gadījumā beidzās 2015. gada oktobrī līdz ar procedūru, kas balstīta uz sacīkstes principu, un soda uzlikšanas procedūra kopumā beidzās 2016. gada 28. janvārī ar apstrīdētā lēmuma pieņemšanu.

42 No iepriekš izklāstītā izriet, ka visa sākotnējā procedūra, kas notika pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, tika tiesiski īstenota un pabeigta pirms 2016. gada 1. janvāra, ņemot vērā tai piemērojamos noteikumus.

43 Tas, ka apstrīdētais lēmums tika pieņemts pēc Finanšu regulas jaunās redakcijas piemērojamības, kas paredz 108. panta darba grupas izveidošanu, neļauj atspēkot šo vērtējumu. Lai gan šīs izveidošanas mērķis esot bijis pastiprināt Savienības līgumpartneru tiesības uz aizstāvību, kuriem var tikt uzlikts sods saskaņā ar Finanšu regulu, neviena tieša vai netieša Regulas 2015/1929 vai Regulas 2015/2462 tiesību norma nevar tikt interpretēta tādējādi, ka Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra un kurā ir paredzēts noteikts skaits 108. panta darba grupas iesaistīšanās gadījumu, 105.a panta 2. punktam un 106. panta 2. punktam tiek piešķirts atpakaļejošs spēks, kas nozīmētu sākotnējās procedūras, kura tiesiski pabeigta pirms šī datuma, atsākšanu, tostarp no sacīkstes principa perspektīvas (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2007. gada 8. novembris, *Andreasen*/Komisija, F-40/05 P, EU:F:2007:189, 165.–171. punkts).

44 Turklāt prasītāja nav norādījusi nekādu apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, ko veicis kredītrīkotājs, galīgās stadijas kārtību, kas neesot bijusi ievērota gan no Finanšu regulas un Īstenošanas regulas redakciju, kas piemērojamas līdz 2015. gada 31. Decembrim, skatpunkta, gan no šo pašu regulu redakciju, kas piemērojamas no 2016. gada 1. janvāra, skatpunkta.

45 Šajos apstākļos ir jāsecina, ka prasītāja nav pierādījusi procedūras pārkāpumu pastāvēšanu, kas attiecīgajā gadījumā ir būtisks procedūras noteikumu pārkāpums, kurš varētu izraisīt apstrīdētā lēmumu prettiesiskumu. Tādēļ otrais pamats ir jānoraida.

Par pamatu, ar ko tiek apgalvots mazāk barga represīva likuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku principa pārkāpums

46 Prasītāja apgalvo, ka saistībā ar tām tiesību normām, kuras piemērojamas norādīto faktu rašanās laikā, Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, tiesību normās ir ietverti vairāki elementi, kas būtu jāuzskata par mazāk bargiem saistībā ar sodiem, kas piemēroti tādā gadījumā, kāds ir šajā lietā. Pirmkārt, saskaņā ar 106. panta 14. punkta c) apakšpunktu izslēgšanas maksimālais ilgums tika samazināts līdz trim gadiem, lai gan iepriekš tas bija pieci gadi; otrkārt, 106. panta 7. punkta a) apakšpunktā turpmāk ir paredzēts, ka, ja attiecīgais tirgus dalībnieks ir īstenojis koriģējošos pasākumus, kas liecina par tā uzticamību, tas nevar tikt izslēgts, lai gan iepriekš šāds apstāklis bija vienīgi jāņem vērā, izvērtējot iespējamo sodu; treškārt, 106. panta 3. punktā turpmāk starp iespējamā soda izvērtēšanas kritērijiem tiek norādīti "vis[i] cit[i] vainu mīkstinoš[i] apstākļ[i], piemēram, pakāpe, kādā ekonomikas dalībnieks sadarbojas ar attiecīgo kompetento iestādi, ekonomikas dalībnieka sniegtais ieguldījums izmeklēšanā", lai gan iepriekš šie apstākļi nebija norādīti. Komisija neesot piemērojusi mazāk bargas tiesību normas, tādējādi pārkāpjot mazāk barga represīva likuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku principu.

47 Komisija savukārt uzskata, ka ar apstrīdēto lēmumu netiek pārkāpts mazāk barga represīva likuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku princips.

48 Vispārēji Finanšu regulas tiesību normas, kas piemērojamas no 2016. gada 1. janvāra, par risku atklāšanu un administratīvo sodu uzlikšanu neesot ne pieļaujošākas vai mazāk bargas kā iepriekš, kā izrietot no Regulas 2015/1929 preambulas 8. apsvēruma, saskaņā ar kuru ir jāuzlabo noteikumi saistībā ar izslēgšanu no piedalīšanas publiskā iepirkuma vai subsīdiju saņemšanas procedūrās, lai nostiprinātu Savienības interešu aizsardzību.

49 Konkrētāk, vainu mīkstinošie apstākļi, kurus norādījusi prasītāja, esot šādu apstākļu vienkārši piemēri, kuri jau ņemti vērā tiesību normās, kas piemērojamas norādīto faktu rašanās laikā. Šajā ziņā Regulas Nr. 2342/2002 133.a pantā ir norādīts, ka, lai noteiktu izslēgšanas ilgumu un nodrošinātu samērīguma principa ievērošanu, atbildīgā iestāde jo īpaši ņem vērā faktu būtiskumu, tostarp tās ietekmi uz Savienības finanšu interesēm un tēlu, laiku, kas pagājis kopš pārkāpuma brīža, pārkāpuma ilgumu un atkārtošanos, attiecīgās vienības nodomu vai nolaidības smaguma pakāpi un pasākumus, ko attiecīgā vienība veikusi, lai novērstu šo situāciju. Turklāt prasītāja neesot īpaši izklāstījusi savu sadarbību ar atbildīgo iestādi un tās pienesumu izmeklēšanā procedūrā, kas balstīta uz sacīkstes principu.

50 Saistībā ar jautājumu par koriģējošajiem pasākumiem, kurus norādījusi prasītāja, Komisija būtībā apgalvo, pamatojoties uz Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 7. punkta a) apakšpunktu, ka šādu pasākumu ņemšana vērā ir pakārtota tam, vai tie ir ļāvuši attiecīgajam tirgus dalībniekam pierādīt savu uzticamību. Komisija uzskata, ka šāda prasība iepriekš nepastāvēja un šajā jomā pieliktās pūles tika vienkārši ņemtas vērā kā vainu mīkstinoši apstākļi. Tādēļ jaunā kārtība neesot mazāk barga par iepriekšējo.

51 Saistībā ar diviem pēdējiem prasītājas norādītajiem aspektiem tiesiskais regulējums, kas piemērojams no 2016. gada 1. janvāra, tādēļ neesot mazāk bargs par to, kas piemērojams norādīto faktu rašanās laikā.

52 Visbeidzot saistībā ar izslēgšanas ilgumu, kas ir faktiski īsāks nekā iepriekšējie pieci gadi, Komisija uzsver, ka procedūrā nekad netika paredzēts pārsniegt jauno maksimālo trīs gadu ilgumu, jo sākotnēji paziņotais izslēgšanas ilgums bija divi gadi, un ka beigu beigās tika noteikts 18 mēnešu izslēgšanas ilgums. Nevienā no Finanšu regulas vai Īstenošanas regulas redakcijām, kas piemērojamas no 2016. gada 1. janvāra, neesot paredzēta sodu ilgumu samazināšana proporcionāli to maksimālā ilguma samazināšanai. Līdz ar to neviens jauns mazāk bargs noteikums neesot pārkāpts saistībā ar piemēroto izslēgšanas ilgumu.

53 Mazāk barga represīva likuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku princips tostarp ir nostiprināts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 49. panta 1. punktā, kurā noteikts:

"Nevienu nevar atzīt par vainīgu nodarījumā, kas ir darbība vai bezdarbība un ko tā izdarīšanas brīdī saskaņā ar attiecīgās valsts tiesībām vai starptautiskajām tiesībām neuzskata par noziedzīgu nodarījumu. Tāpat nevar piemērot bargāku sodu par to, kas bijis spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī. Ja pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas tiesību aktos ir paredzēts vieglāks sods, piemēro šo sodu."

54 Kā atgādināts 2008. gada 11. marta spriedumā *Jager* (C-420/06, EU:C:2008:152, 59. un 60. punkts), princips ir daļa no dalībvalstu kopējām konstitucionālajām tradīcijām, proti, tas ir uzskatāms par Kopienu tiesību vispārējo principu, ko Tiesa ievēro un kas ir jāievēro valsts tiesai. Tas ir konkrētāk izklāstīts Padomes 1995. gada 18. decembra Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību (OV 1995, L 312, 1. lpp.) 2. panta 2. Punkta otrajā teikumā, kas ir vispārējais tiesiskais regulējums pārbaudēm, pasākumiem un administratīvajiem sodiem saistībā ar pārkāpumiem, kuri kaitē vai var kaitēt Savienības budžetam vai tās pārvaldītajiem budžetiem, un kas tādēļ ir piemērojams šajā lietā. Atbilstoši šai tiesību normai kompetentajām iestādēm darbībai, kas ir uzskatāma par pārkāpumu, ar atpakaļejošu spēku jāpiemēro Savienības nozaru tiesiskajā regulējumā ietvertas vēlāk grozītas tiesību normas, ar kurām ir noteikti mazāk bargi administratīvie sodi.

55 Ņemot vērā izmaiņas tiesiskajā regulējumā saistībā ar administratīvajiem sodiem, kuras izraisīja to, ka noteikti jaunā regulējuma aspekti ir mazāk bargi, taču citos aspektos bargāki nekā iepriekšējie, lai noteiktu saudzējošāko tiesisko regulējumu, ir jāveic nevis abstrakta analīze, bet gan *in concreto* jānosaka tas regulējums, kurš ir labvēlīgāks attiecīgajam uzņēmumam, ņemot vērā tā situāciju (šajā ziņā skat. spriedumu, 2014. gada 9. decembris, *Riva Fire*/Komisija, T-83/10, nav publicēts, pārsūdzēts, EU:T:2014:1034, 85. punkts; ECT, 2009. gada 17. septembris, *Scoppola* pret Itāliju, CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 109. punkts, un ECT, 2013. gada 18. jūlijs, *Maktouf* un *Damjanović* pret Bosniju un Hercegovinu, CE:ECHR:2013:0718JUD000231208, 65. punkts).

56 Šajā gadījumā salīdzinot, ņemot vērā situāciju šajā lietā, Finanšu regulas un Īstenošanas regulas tiesību normas, kas attiecas uz uzliktajiem sodiem, no vienas puses, to redakcijās, kas piemērojamas norādīto faktu rašanās laikā, un, no otras puses, to redakcijās, kas piemērojamas no 2016. gada 1. janvāra, var tikt izdarītas šādas konstatācijas.

57 Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 7. punkta a) apakšpunkts, kurā ir paredzēta neiespējamība izslēgt no Savienības līgumiem un subsīdijām tirgus dalībnieku, kurš īstenojis noteiktus koriģējošos pasākumus, kas pierāda tā uzticamību, ir acīmredzami tiesību norma, kas ir mazāk barga kā iepriekš piemērojamā. Šo nosacījumu izpilde, pat ja to ir nepieciešams stingri pierādīt, turpmāk ļauj piemērot pilnīgu atbrīvojumu no izslēgšanas soda, taču iepriekš tās rezultātā netika noteikti sniegts šāds atbrīvojums. Šī tiesību norma ir *in concreto* atbilstoša šajā lietā, ciktāl savā 2015. gada 5. oktobra atbildē Komisijai, kura sniegta uz sacīkstes principu balstītā procedūrā un kuras kopsavilkums sniegts iepriekš 7. punktā, tieši un detalizēti norādījusi koriģējošos pasākumus, kurus tā bija norādījusi kā veiktus pēc attiecīgajiem notikumiem, un ciktāl Komisija tos nav uzskatījusi par nenozīmīgiem, jo tās tos ir ņēmusi vērā, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma

68. punkta, lai noteiktu piemērotās izslēgšanas ilgumu. Līdz ar to, lai noteiktu, kurš tiesiskais regulējums ir saudzējošāks – Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 7. punkta a) apakšpunkts ir saudzējošāka tiesību norma, kas varētu sniegt labumu prasītājai.

58 Šajā ziņā, kā tas izklāstīts iepriekš 9. punktā, Komisijai ir ne tikai vispārēji un tieši apstrīdētajā lēmumā norādījusi uz Finanšu regulas un Īstenošanas regulas tiesību normām, kas attiecas uz sodiem, kuri piemērojami norādīto faktu rašanās laikā, bet arī šķiet, ka tā nav konkrēti ņēmusi vērā Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 7. punkta a) apakšpunktu, kurā paredzēta neiespējamība izslēgt no Savienības līgumiem un subsīdijām tirgus dalībnieku, kas īstenojis noteiktus koriģējošos pasākumus, kuri liecina par tā uzticamību. Lai gan apstrīdētajā lēmumā ir norādīts, ka ir ņemti vērā prasītājas īstenotie koriģējošie pasākumi, lai noteiktu piemērotās izslēgšanas ilgumu, tajā nav norādīts nekāds pamatojums, kādēļ tie neesot bijuši pietiekami, lai izpildītu nosacījumus, kas paredzēti šajā tiesību normā. Ir jāsecina, ka Komisija nav izvērtējusi, vai tai bija jāpiemēro minētā tiesību norma. Šajā ziņā ir jāprecizē, ka Komisijas aizstāvības rakstā sniegtais arguments, saskaņā ar kuru tas, ka prasītāja uz sacīkstes principu balstītajā procedūrā neatzina savu nodomu īstenot fiktīvos uzaicinājumus piedalīties konkursā, kas bija nosodīts *OLAF* ziņojumā, liecināja, ka tās uzticamība nebija atgūta, nevar tikt pieņemts. Tirgus dalībniekam, saistībā ar kuru notiek soda uzlikšanas procedūra, vienmēr ir tiesības aizstāvēties pret iebildumiem, kas pret to ir vērsti, un šīs tiesības neskar vērtējumu par tā uzticamību, kas ir vēlāks par tam pārmestajiem faktiem, ņemot vērā koriģējošus pasākumus, kurus tas varēja veikt. Tas apstiprina to, ka Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 7. punkta a) apakšpunkta ņemšana vērā varēja izraisīt to, ka attiecībā pret prasītāju tiek pieņemts mazāk bargs lēmums.

59 Turklāt nav izslēgts, ka tādā gadījumā kā šajā lietā izslēgšanas ilguma samazināšanas no pieciem uz trīs gadiem, kas izriet no Finanšu regulas redakcijas, kura piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 14. punkta c) apakšpunkta, varēja izraisīt to, ka kompetentais kredītrīkotājs, turklāt visiem apstākļiem esot vienādiem, piemērojot šo Finanšu regulas redakciju, varēja piemērot īsāku izslēgšanas periodu attiecīgajam tirgus dalībniekam nekā tad, ja tas būtu piemērojis Finanšu regulas un Īstenošanas regulas iepriekšējās redakcijas. Šajā lietā Komisija pati savā 2016. gada 1. marta vēstulē, kas minēta iepriekš 17. punktā, ir norādījusi, ka tā ir ņēmusi vērā maksimālās izslēgšanas ilguma samazināšanos, lai piemērotu 18 mēnešu izslēgšanas ilgumu divu gadu vietā, kā bija sākotnēji paredzēts. Līdz ar to Finanšu regulas redakcijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra, 106. panta 14. punkta c) apakšpunkts ir arī *in concreto* saudzīgāka tiesību norma, ko var piemērot prasītājai, pat ja izslēgšanas ilgums, kuru Komisija paredzējusi savā 2015. gada 31. augusta vēstulē, jau bija īsāks par jauno maksimālo ilgumu.

60 Tomēr, lai gan ir iepriekš 59. punktā norādītajā 2016. gada 1. marta vēstulē apgalvotais, šīs tiesību normas ņemšana vērā arī nav redzama apstrīdētajā lēmumā, it īpaši 45. un nākamajos punktos daļā ar nosaukumu "Izslēgšanas ilgums", kā to Komisija apstiprinājusi tiesas sēdē.

61 Turklāt var tikt norādīts, ka, neapšaubāmi, tiesiskajā regulējumā, kas piemērojams no 2016. gada 1. janvāra, ir tiesību norma, kas šķiet bargāka par to, kura bija paredzēta tiesiskajā regulējumā, kas piemērojams norādīto faktu rašanās laikā. Kā izklāstīts iepriekš 14. punktā, pēdējā minētajā tiesiskajā regulējumā nav paredzēta iespēja publicēt lēmumu uzlikt sodu vai ar to saistītos būtiskos elementus, pretēji tam, kas izriet no Finanšu regulas, kas piemērojama no 2016. gada 1. janvāra. Tomēr saskaņā ar šo regulu ne tikai šāda publicēšana nav obligāta, bet šajā lietā Komisija nav ne paredzējusi, ne nolēmusi veikt šādu publicēšanu, kas turklāt būtu pretrunā administratīvo sodu, kas nebija paredzēti norādīto faktu rašanās laikā, atpakaļejoša spēka aizlieguma principam (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2005. gada 28. jūnijs, *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P, EU:C:2005:408, 202. punkts). Līdz ar to šim aspektam nevar būt nozīme šajā lietā.

62 Tādējādi no situācijas konkrētās analīzes izriet, ka Komisijai, lai ievērotu mazāk barga represīva likuma piemērošanas ar atpakaļejošu spēku principu, bija jāpiemēro noteikumi par sodiem, kas izriet no Finanšu regulas un Īstenošanas regulas redakcijām, kas piemērojamas no 2016. gada 1. janvāra.

63 Tādēļ apstrīdētais lēmums ir jāatceļ, jo tas tika pieņemts, kā tas konstatēts iepriekš 58. un 60. punktā, neņemot vērā mazāk barga represīvā tiesiskā regulējuma tiesību normas, kuras, piemērotas ar atpakaļejošu spēku šīs lietas faktiem, būtu varējušas izraisīt to, ka tiek pieņemts saudzīgāks lēmums. Tādēļ nav lietderīgi izvērtēt ne prasītājas divus citus norādītos pamatus, ne tās iesniegtos pieteikumus par procesa organizatoriskajiem pasākumiem.

Par tiesāšanās izdevumiem

64 Atbilstoši Vispārējās tiesas Reglamenta 134. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram nolēmums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram nolēmums ir labvēlīgs. Tā kā Komisijai spriedums ir nelabvēlīgs, tai jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus saskaņā ar prasītājas prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (devītā palāta)

nospriež:

1) atcelt Komisijas 2016. gada 28. janvāra lēmumu uzlikt administratīvo sodu – *NC* izslēgt no līgumu piešķiršanas un subsīdiju procedūrām, kas finansētas no Eiropas Savienības vispārējā budžeta, uz 18 mēnešiem un līdz ar to prasītāju ierakstīt agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmas datubāzē, kas paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regulas (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu;

2) Komisija atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

Gervasoni Madise Kowalik-Bańczyk

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2017. gada 27. jūnijā.

[Paraksti]